

Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU, G. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AUREL C. POPOVICI. — Fundamente și Iluzii.

» » Pentru critici.

A. MIREA. — Unui poet necunoscut.

CATON THEODORIAN. — Singele Solovenilor.

M. ALECSANDRESCU. — Pegas vindut (după Schiller).

C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda.

G. APOSTOL. — Incep să cadă flori din tei (poezie).

Revista generală.

Răspunsuri.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 20 bani

În țară 10 lei

În străinătate 25 ,

În străinătate . 12 ,

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

—x—
A apărut:

NOVELE,
POVESTIRI

DE

I. L. Caragiale

PREȚUL EI 1.50

De Vânzare la Toate Librăriile

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCURȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

FUNDAMENTE ȘI ILUZII

Demagogia modernă e cu atât mai periculoasă cu cât răscolește patimi și interese vulgare. Divinităților metafizice franceze ce s'au arătat în sec. XVIII li se închină astăzi, mai ales în templul marxist, un nou neam de apostoli și de teologi. Legînd interese și concepții «economice», «sociale» de teoriile umanitariste elino-galice, ei propovăduiesc o nouă religie, *fără* idealitatea celei creștine, a nici unei religii, dar cu tot materialismul brutal al omului primitiv.

Căci de fapt ei întronează vițelul de aur ca singur «ideal social» posibil în locul altarelor batjocorite, în locul patriei subminate și al culturii compromise. Ca morală nouă, acești adevărați teologi «absoluți» — deslanțuesc patimele cele mai josnice din sufletul omenesc, invidia și ura celor ce n'au în contra celor ce au. *Iar Statul ce face?* Statul nemaî știind nici, el de mult *al cui este*, la care domn filosof social să se mai închine, stă cu minile în sîn și se ferește ca de foc de îndeplinirea datoriei sale celei mai elementare. Guvernele «nu pot face nimic». Din pricina constituțiilor doctrinare, construite după minunata filosofie a lui Rousseau. Ele trebuie, vrînd nevrînd, să cedeze mereu în fața descompunerii «logice».

Experiența zilnic ne arată și știința dovedește că mulțimea face politică patriotică sau sinucigașă după cum e condusă de patrioți sau de demagogi. Căci una e voința poporului și alta e «voința» ce se sugerează mulțimii.

Astăzi sînt multe feluri de demagogi în plină acțiune în Europa. Evident că și acțiunea patriotică poate *parea* uneori demagogie. Dar a judeca însemnează a distinge și astfel agitația patriotică nu poate fi niciodată confundată cu agitația *anti-patriotică, anti-națională*. Agitația adevărat patriotică se cunoaște ușor *după faptul că tinde mereu a susține și a întări, nu a slăbi și dărîma, credințele, așezările și mora-*

curile naționale, ființa morală și intelectuală a poporului. De aceea fi-rește că nu se poate face o mare vină nimănuî din oamenii cu ade-vărată dragoste de neam și de țară, nimănuî din oamenii de bine, dacă, mai ales în tinerețe și mai ales în timpurile noastre, fac excese de zel, chiar politică ideologică, după cum în tinerețe multă lume se încearcă în — versuri.

Nici o indulgență însă nu e admisibilă față cu demagogia fie «științifică,» fie ideologică, vanitoasă sau șarlatană dacă persistă în lucrarea ei disolvantă. Căci ea combate credința în D-zeu, în tradiții și moravuri, dragostea de țară și de neam. E republicană și feministă, pacifistă și antimilitaristă, «combativă» și stupidă. Combate și subminează ideile noastre *firești* sub cuvânt că ar fi «falșe» și vrea să le înlocuească cu adevăruri cărturare; rătăcirii cu mult mai mari *pentru că n'a nîci o le-gătură cu realitatea.* Inchipurile noastre omenești despre Dumnezeu, despre lume și viața omenească, biserica, morala, credințele noastre în rînduiala țării, în autoritatea stăpînirii sunt mereu combătute de oameni mari și mici *carî nu le înțeleg.* Nu le înțeleg pentru că au fost și sunt lipsiți de sentimentul realității. Cu Rousseau și La Mettrie, cu Marx și Büchner, cu Jaurès, Clemenceau, Bourgeois și toată ilustra companie, dinpreună cu «marele» Alfred Fouillé și mulți alții. Pentru că oricîte cunoștințe ar avea aceștia toți și orice dialectică: *vederea le lipsește.* Deci puțința de a înțelege rostul Statului, istoria popoarelor și mai ales condițiile primordiale ale oricărei civilizațiuni. Căci vorba nu-i de cite știi ci vorba e de cum le știi. De-aceea, aceștia toți și mulți alții ne vorbesc mereu de «adevăr» fără a avea o idee lămurită despre el. Ne vorbesc mereu de «iluziile» credințelor noastre inchipuindu-și că ar fi înaintînd vr'un «argument» în contra fundamentului civilizațiunii noastre! Pentru că nu știu că n'a existat și nu există nici un fel de civilizație omenească fără o bază largă de idei și sentimente *firești*, nu iscodite în mod artificial din premise abstracte. Pentru că nu știu că *orice* s'ar pune în locul temelilor actuale, tot *iluzii* aș să fie. Cu o singură dar hotărîtoare deosebire: «iluziile» noastre de astăzi s'aș dovedit, de miî de ani, tot atîtea enorme puteri constructive, de ci-vilizare. *Toate națiunile respective de astăzi stau și cad cu aceste idei, cu aceste «iluzii».* Ele cu altele nu pot trăi. Pentru că e peste puțința să-și schimbe temelile, și încă deodată, fără a se prăbuși. De aceea zic: cre-dințele noastre sunt *idei, sunt adevăruri,* și tocmai «ideile înaintate» sunt *iluzii.* Istoria se repetă. Barbarii fanatizați, în timpurile primi-tive ale creștinismului, făceau bucăți tot ce le cădea în minî din cul-tura clasică elino-romană, sub cuvînt că ei, *barbarii fanatici,* ar fi re-presentînd «adevăruri» contra „*idolilor*“ clasicității! Astăzi alți barbari,

tot «veriști» iconoclaști, sfarmă simbolurile civilizațiunii moderne sub cuvînt că *ei*, orbitii, ne-ar fi putînd înlocui «idolii» noștri cu pretinsele lor «adevăruri»! Dar toate aceste adevăruri integrale, toate aceste iluzii moderne, sunt unicamente *destructive*. *Aici* e toată deosebirea. Și ea e fundamentală, determinantă.

Căci cei ce abuzează de numele lui Cristos, spărgînd «idolii» sublimi ai lui Phidias și Praxitel, făceau încalte drum religiunii celei mai senine, moralei celei mai nobile. Barbarii de astăzi însă dărîmă catedrale, instituții politice și morale, dărîmă o civilizație splendidă, iar în locul lor ne oferă cea mai sălbatică luptă pentru gură și gîtlej, pentru pîn-tece, pentru carnea omenească, pentru toate idealurile trîndăviei. Da, Cristos-Dumnezeu pe de o parte, iar pe de alta — Karl Marx, cassier contabil!...

Asta-î semnul vremilor de astăzi, pecetea progresului «modern». Demagogia «științifică» nu știe că dacă e vorba să facem din politică «filosofie socială», — apoi iluzii sunt însăși persoanele, însăși viețile, însăși conștiințele domnilor doctrinari. Pentrucă, filosoficește, toată viața omenească și întregul cosmos accesibil nouă nu-î decît o oglindire, o iluzie în mintea noastră. Iar în acest sens, chiar toate legile naturii nu sunt de cît păreri omenești și nimic mai mult. Dar tocmai această relativitate a toată știința omenească pe pămînt exasperează pe cărturarul cel semeț, intolerant. El «nu admite» că lumea aceasta, fără de sfîrșit și plină de tainice adîncuri, ar putea fi ceva mai mult de cît se vede, mai complexă și mai trainică de cît «suveranitatea» rațiunii sale umane. El, domnul demagog «științific», nu admite că «rațiunea umană» e de fapt neputincioasă, *că nu-î este dat* să cunoască de cît infinitesimale mărunțișuri din lume, *niciodată* adevărul obiectiv. El «nu admite» odată cu capul, și de aceea dă cu capul — altora de pereți. Savantul demagog nu poate înțelege pe Kant și nici odată nu va înțelege pe Goethe, cea mai coprinzătoare minte omenească d. p. care zice că «alătura cu știința crește și îndoiala», *mit dem Wissen wächst der Zweifel*.

Dar nu-și înțelege nici poporul său propriu din care a eșit și care zice, întocmai ca autorul lui Faust și ca orice minte gînditoare, «omul cît trăește învață și tot moare neînvățat».

Înaltă înțelepciune. De aceea o găsim de o potrivă pe culmile filosofiei indice și a celei germane, precum și în experiența practică a unui popor simplu, fără «carte». Dar a unui popor care, de două mii de ani, zilnic vede faptele și ascultă lecțiile celui mai mare filosof din lume: ale naturii însăș. Căci acest popor trăește cu ochii deschiși în viață. Cu sufletul bănuind vecinicia. El vede ceea ce adesea chiar învățații

cei mai mari nu mai pot vedea. El trăește în plină natură. Vede și simte puține lucruri dar le vede și le simte adînc. De aceea știe că nu tot ce strălucește se înțelege aur.

Dar de aici nu urmează cîtuș de puțin, nu urmează de loc și nici el nu deduce, nici știința pozitivă, că trebuie să punem capăt zilelor noastre fie ca să dăm de adevărul «obiectiv», «integral» și «perfect», — fie ca să scăpăm de cealaltă manie: de veciucicele îndoielii, de scepticismul sec, omoritor și el. Nu urmează să înlocuim adevărata civilizație cu barbaria, nu urmează să gonim vînturile «perfecțiunii umane» în o lume de adevăruri relative, de adevăruri omenești, nu absolute pe cari numai Dumnezeu le-o fi cunoscînd, omul nici-odată. Cu un cuvînt, totul se reduce la distincția între știință și neștiință, între cumpăt și pripeală, modestie și aroganță, după vechea experiență a poporului nostru că unde-i «învățătură multă» e de obicei și multă — sminteală.

AUREL C. POPOVICI.

PENTRU CRITICI.

După socialiștii de la «Adevărul», iată un prim articol și în «Voința Națională» care, sub cuvînt că ar fi discutînd «Teoria d-lui Aurel C. Popovici», se leagă de *intențiile* mele «nemărturisite», «ascunse», «probabile». Cu alte cuvinte, mă presintă drept «paladin al conservatismului», mă face «Carpist», îmi vorbește de d-l Sturdza, de d-l I. Brătianu, de d-l Vintilă Brătianu, etc. Mie care *n'am pomenit nici macar un singur nume* al vreunui om politic! Care va să zică redactorul de profesiune crede că noi facem ce face d-sa la o gazetă de partid. De aceea «analizează» *tot ce nu am spus*, dar ce «*s'ar putca să fie*» în fundul conștiinței mele! Evident că nu-mi trece prin minte să identific pe alții cu scriitorul aceluși articol. Țin însă să declar: nimeni n'are dreptul să mă proclame «Carpist», «Sturdzist» sau «Tachist» pentru că *nu am făcut nici odată și nu fac parte din nici un partid politic*. «Voința» însăși mărturisește: «*că un partid conservator cu programul schițat de d-sa (de mine) n'a fost și nu este în România.*» Așa? Atunci de unde pînă unde eu «Carpist»?!

Adevărul e că ideile pe care le desvolt aici sunt părerile *mele proprii* la cari ajunseseam de mult, cu mult chiar înainte de apariția «Romîniei June», și pe cari o muncă de aproape 20 de ani mi le-a cimentat în nestrămutate convingeri. Repet: *n'am avut și nu am absolut nici o legătură de politică cu vreun partid din țară*, adevăr pe care-l știu toți cîți mă cunosc mai de aproape.

Că unele din ideile mele pot «preta» la asemenea concluzii? Apoi atunci am putea proclama pe *F. Stahl* d. p. «Sturdzist», pe *Gneist* «Carpist», pe *Tocqueville* «Takist» etc... Oare cari asemănări se găsesc întotdeauna dacă vrei să le găsești...

Un ziarist inteligent, cu cultură, nu se dedă nici-odată la acest fel de polemică—revolver: sau ești ca mine, sau te îpușc. Asemenea elemente pot avea «calități» pentru alte ocupații, nu de luminători ai opiniei publice. Omul politic cult are totdeauna un întreg arsenal de arme curate, de arme sclipitoare, un suflet curajos dar absolut *leal*. El nu te ia de obraz, nu-ți atribue ce *n'at zis*, ce *n'at făcut ce nu gîndești*. Nu te atacă în ce ai mai scump pe lume: în reputația ta de om și scriitor onest. Pentru că e și el, or cine ar fi, din rassa oamenilor drepti, cu cunoștințe și putere de judecată. El la argumente, opune *alte argumente*, nu calomniile și bănuelile orientale. Pentru că se știe și se menține ziarist distins. De aceea n'are nici o nevoie de «trucuri» nevrednice. Fie liberal, fie conservator, el nu se coboară la «egalitate» cu demagogia.

Tot așa n'am fost nici odată și nu sunt nici socialist, nici anarhist, nici vinător de popularitate, nici traficant politic, nici candidat la demnitate politică, nici la șefia vreunui partid «al meu». Eă apăr pur și simplu ceea ce cred eă că sunt *adevăruri* politice, realitatea vieții, în contra nălucirilor doctinare, în contra abstracțiilor. Apăr ideia de Stat contra pornirilor facțioase, apăr ordinea națională contra anarhiei internaționale, apăr sufletul secular al unui neam contra celor ce vor să-l înlocuească, contra celor ce-l otrăvesc. Da, de o mie de ori da, susțin și voiă susține că *numai o apropiere, o patriotică armonie între partidele serioase* ale unui neam, între fruntașii săi firești de pe or ce treaptă socială, îl poate scăpa de aci înainte *de sigura prăbușire politică și națională* într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat. Da apăr și voiă apăra, cu toată căldura sufletului meu și cu toată știința, multă- puțină de care m'am învrednicit, credința noastră în Dumnezeu, moravurile noastre străbune și o dezvoltare culturală în continuă potrivire cu ele, cu un cuvînt: *rostul nostru în lume* așa după cum cred că se poate stabili *științificește* în ziua de azi. Tocmai de aceea nu vreau să fac nici politică militantă, nici politică svăpăiată, ci *literatură conciliantă în politică*.

Cred că orice suflet românesc și drept mă înțelege. Numai pentru acestea scriu.

AUREL C. POPOVICI.

UNUI POET NECUNOSCUȚ

(T. ROBEANU † 1906)

*Colecții vechi, reviste prăfuite,
Vă răsfoiesc și-arar din când în când,
Induioșat, cu mîna tremurînd
Adun mărgăritare risipite.*

*M'afund sfios ca într'o necropolă
Si fîilele 'mî par lespezi de mormînte,
Refac ici-colo cîte-o aureolă
De care nimeni nu'șt aduce-amînte.*

*Dați de pe-un nume umbra într'o parte
Si într'un vers aud un glas ce plînge
Așa de trist, de slîns și de departe...
Si rîmele se 'mpurpură de sînge...*

*Il caut printre fîilele tăcute,
Il urmăresc din an în an cum crește
Misterios din vremile trecute:
Cum suferă, cum rîde, cum iubește...*

*Cu fiecare vers spre el mă chiamă,
I-aud acum tot mă aproape plînsul
Si urmărit de-aceeași neagră teamă,
Mă plec și plîng alături cu dînsul...*

A. MIREA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SÎNGELE SOLOVENILOR *)

Toamna a fost lungă și frumoasă, dar a trecut, și se păruse scurtă, cum scurte par toate în viață cîte sînt pe placul omului o clipă.

Copacii s'au golit de frunze, pădurea își clătește ramurile pe cari suflarea puternică a vîntului le îndoie, pe crăcile negre se mai văd rare foi rumenite, ca ultimile iluzii ce stau să pice și să piară, pămîntul se-mpătură cu stratul de frunze căzute, chilim nseilat în solzi arămii și lucioși, uscături se desprind și cad, pîrîind, din vîrfurile crengilor.

Pe drumul noroios trec carele, trase de boi istoviți, purtînd pe maldărilor de coceni uși, trupurile fără vlagă, făpturile urgisiților țărani, împăturați în țoluri jilăvite, de dimie, strîngîndu-și pe piepturile goale șubele subțiri, bătute de crivăț. Cîrciumile se îmbulzesc de puzderia drumeților și a localnicilor, iar veninul cîrciumarilor curge și otrăvește sîngele țărănesc.

A jale și a pustiū se tînguie vînturile prin liniștea plumburie. Noaptea e ger, cade brumă, cerul se-mbie întunecat, cînd și cînd plutesc fulgi leneși de zăpadă.

Conacul Pogoanelor își arată măreția-î albă și stăpînește coamele zărilor mohorîte. Grădina din față doarme supt coaja zăpezii înghețată, trandafirii se odihnesc supt mușuroaiele de bălîgar, vița de vie stă adusă la pămînt ca

*) Fragment dintr'o lucrare mai lungă ce va apărea în curînd de supt tipar.

un șarpe înghețat bocnă și prin cerdacul gol crivățul bate o ploaie de frunze răsucite și uscate, iar troianii se joacă sglobii din loc în loc. Cîntecul pri-vighetorilor a tăcut, vrăbiile-și umflă penele, ciugulind firimiturile de pîne presărate dinnaintea ferestrelor sufrageriei, se ascund supt streșini.

Pe cerul bumbăcos nu se strevede o rază și creasta zărilor tremură de frig.

Mitruț, ales primar înaintea de Sf. Nicolae, n'are odihnă, umblă, aleargă, primește și îndeplinește poruncile stăpînirii cu nesecata rîvnă care l'a făcut neuitat Muratului. Seara vine acasă obosit, cu o carte mare de legi în tașcă, citește, se deșteaptă și află ce datorii are de împlinit. Acum poate cerceta singur pe notar și nu se lasă mînat de dînsul; face revizie la școală și stă față la prelegerile învățătorului, are grijă să nu sufere copiii de frig. De la curte s'au primit patru stînjei de lemne. Mitruț a adus un tăetor și stă acolo pînă le taie și le crapă, vede cu ochii cite șiruri s'au clădit în hambar și e liniștit că sînt destule ca să țină pînă în primăvară. Spunea cînd le da în primirea dascălului:

— «Uite, domnule învățător, sînt lemne bișag, bușteni unu și unu, uscate, număi neam de girniță, slavă Domnului că ne-a hărăzit așa stăpîn cu milă de nevoiași. Acum îngrijește, ți le dau pe seamă, să nu cum-va să se jeluiască băeții. Dumitale, pentru casă, îți ajunge și chiar prea, lemnele de la primărie». Și învățătorul bagă pe urechi, ține minte, știe că nu-î de glumă cu primarul și n'are poftă să-î vină hîrtie de la revizorat, inspectorul să-l înfrunte, orî prefectul să-l amenințe, dac'o face Mitruț Presură vre-un raport. De cite ori vine, și vine des la școală, căldurică bună simte eșind pe gura sobii, pereții nu mai aburesc, și băeții se scoală-n sus și strigă n'tr'un glas: «Bine ați venit».

Dar din ce beaș apă școlarii? Vai de mine! din așa feleștean murdar, iar găleata soioasă și ruginită și apa o ține afară învățătorul, vasul e descoperit și innoată gunoaiele și miazmele!

«Nici asta nu se poate, domnule învățător».

Se duce de cercetează la primărie. Cam puține parale în visterie, dac'o lua și-un cazan, un *rizilvor* cu slăvină, de tablă de zinc, cum a văzut el într'o carte,—n'o să-î prea ajungă pînă la primăvară. Și se sucește, se răsîndește.

S'aducă vorbă cu boerul, n'ar sta frumos. Omul dă cu voia lui, cînd crede și socoate. Se duce la tîrg pe la tinichigii și tocmește și se scumpește, că dă, doar, din bănișorii lui.

— «Treî-zeci și opt de franci» îi spunea un ovreiu. «Așa să-mi ajute mie Dumnezeu cît ciștig o lăscăie».

— «Ce fel de Dumnezeu ai dumneata, jupîne?» și plecă fără să mai lungească vorba. Găsește într'o uliță mică un tinichigiu creștin, un neamț:

— «Treî-zeci de franci, că-î de lucru și material; dumneata ceri de tablă de zinc».

— «Cam mulțișor!».

— «Păi are comuna parale... Nu te mai scumpi, primarule».

— «Ce comună? Comuna n'are mai de fel, eu fac de la mine, că-mi plînge inima de bieții prunci ai satului».

Tinichigiul îl privește lung, nu-î prea vine să creadă de odată că pot fi

aşa primari pe la țară, dar ochii lui Mitruț nu mint, așa om nu poate să înșele. Și neamțul își aduce aminte că și el are copii ce merg la școala din țirg, că beau apă proastă cu mil și sloeți de ghiață de se bolnăvesc de gileci, că pe Friț al lui era să-l piardă de tifoz. Dacă ar fi și primarul lor așa om n'ar da boala prin școli. Și ce vreme! Ce iarnă! Urlă afară crivățul și viforita plesnește în tabla din ușa prăvăliei, bătută cu cuie, în loc de geamuri. Negustorul și-a măsurat mușteriu cu o privire:

— «Dumneata vorbești drept, ești om cu frică de Dumnezeu... Si eu am copii. Știi ce? cumpără dumneata tabla, ia mărunțișurile, și eu o fac fără plată, că și copilașii mei mai mult îndura pe la școli».

Și așa are școala din Pogoanele un cazan bun pentru apă, închis cu capac, cu slăvină, ferită de gîngăni și de miazme.

Dar de starea sănătății comunii, cum știe să îngrijească Mitruț. A fost o singură dată doctorul de plasă, și i-a spus că prin satele vecine băntuie angina, i-a arătat ce să facă, cum să ia pe agent și să revizuiască casele, să pună pe oameni să și le spoiască, și de or fi boli să afume unde a zăcut bolnavul. L'a scos pe sanitar de prin circiumi, l'a purtat cu el prin sat și prin cătune, și l'a pus să facă înțepături cu altoi, din sticlulele pecetluite, la copii bănuți, și a scăpat comuna de molimă.

Așa știa să-și facă datoria primarul cel nou.

Inspectorul era mulțumit și-l lauda la prefect.

Intr'o bună zi s'a pomenit c'o încheere, din oficiu, că din 20 lei cât era solda primarului, i-a tărat o la cincizeci. Lui nu i s'a făcut nici odată muștrări, nici prin scris nici prin telefon. Când chema prefectura comuna Pogoanele avea cine să răspundă la minut, nu-și rupea pieptul impiegatul strigînd, iar secretarul, ori un consilier, era pus să stea nepristan, s'aibă cine asculta și primi poruncile.

Țiganii nu mai umblau cu corturile și geandarmii nu mai aveau de lucru prin satul lui, cînd se ivea un sălaș, lua pe vâtaf cu binișorul, așa spunea țigulara, și el le cetia pe toate, ca în evanghelie:

— «Duceți-vă cu binele oamenilor, că la mine în sat n'aveți ce căta. Și își căuta de drum bieții, se cărau, că din bun știa să se facă și alt fel Mitruț.

Furturi nu se mai întimplau, porcul omului putea sta slobod în bătătură, curcile și găinile ne supărate. Strejiuirea se făcea militărește, șef de garnizoană adusesse un milițian strașnic și noaptea șuerăturile oamenilor de *guardie* se auziau mereu.

În fiecare săptămînă, și mai des chiar, Mitruț se înfățișa la curte, alegea ceasurile cînd știa singur pe Murat, și-i «da raport» de cele făcute, primia povețe, le urma, și-și deschidea capul.

Toate le făcea bine, chibzuit, pe placul tuturor și după trebuință. De sus îi veniau laude, de jos mulțumire. Sătenii se descopereau în față-i, la circiumă se sculau în picioare cînd venea cu străjerii ca să închidă obloanele la ceasurile zece seara. Nimeni nu cîrtia și toți îl iubeau. Vedeau oamenii că alt cum nu merge ast-fel, că pot să se scoale mai de dimineață și ei dacă nu pierd nopțile la circiumă, că le rămîn gologanii în chimir, și că nu duc lipsă.

Iar, la conac, viața picură silnică și tăcută.

În trei luni se perindaseră patru îngrijitori, cei trei băgați după plecarea lui Mitruf, ne fiind pe placul lui Andrei.

Acum brodiseră pe Dinu lui Fănuț, fostul notar, un șmecher și o gură de petece. Asta îi plăcea lui Andrei, că se învârtea ca o ciocîrlie, se da peste cap, îi aflase slăbiciunile și de la început i se vîrise subție.

Dinu avea toate însușirile omului vicelan, în stare să înșele credința unui stăpîn slab, și trufaș ca Andrei. Era tîrîtor și pe de asupra dușmanul neîmpăcat al primarului, care-l alungase de la primărie pentru netrebniciu. Dinu sta ziua și noaptea la curte.

Cîte nu-î trece omului prin minte, toate le iscodia ca să stea grecește în inima lui Andrei. Își chinuia capul, nu dormea noaptea și în fiecare dimineață se înfățișa cu ceva nou. Avea meșteșug drăcesc să-l mulțumiască cu slujbile lui și știa să-î îndirjească furia cînd avea necaz pe cineva, că pătimeau acum oamenii și mai cumplit ca pe vremea după urma lui Dinu.

Mînia lui Andrei îi ajungea mai pe toți, fiindcă toți erau în ceartă și dușmănie cu îngrijitorul.

Se mai deda la indeletniciri și mai ticăloase încă, scotea din minți fetele și nevestele tinere, le ducea noaptea sub acoperișul Murat, în odaia de culcare a lui Andrei pesches de carne vie. Pentru asta căpăta parale și-î se ierta multe nepotriviri de prin catastife.

Cuconu' Isaie se scula de dimineață, se culca tîrziu, lua doctorii, nu mai fuma tutun, și din cînd în cînd primea vizita doctorului Enghel, ori își trecea de urit cu Catinca. Mai venia Antache și mai făceau cîte o preferință cu subprefectul, în lungile seri de iarnă. Andrei se înstreina de inima lui, nu se mai vedeau de cît la masă, de sănătate îl întreba rar, cetia jurnale, ori eșia însoțit de Dinu fără de care nu mai putea face un pas. Mergeau și cîlări, dar mai rar, că la cîlărie greu se deprindea Andrei, avea bătaie de cap cu caii și-î se întimplase o belea neuitată. Cutezase într-o zi să-ncalece pe un cal ne-nvățat, un rîncaciū stătut la grajd pe grăunțe și-l dăduse peste cap, de-l trîntise burduf, cu capul de o gramadă de petriș pe șosea. Calul ușurat de sarcina din spate, cu care nu era deprins, gonise cît gonise pe cîmpie, și se-ntorsese zburdînd, la grajd.

Pe urma calului, plin de zăpadă mestecată cu noroi, venia schiopătînd de un picior și pocnit la frunte Andrei. Isaie zărise calul, se înspăimîntase rău și se grăbise, de trimese oameni de la curte după copilul lui, pe care-l credea rănit, și-î bătea inima. Dar puțin mai pe urma calului se-ntorcea posomorit Andrei, iar bătrînul se ascunsese de rușine pentru dînsul, și aducîndu-și aminte de pățania din toamnă cînd scăpase Mitruf.

(Sfîrșitul în N-rul viitor).

CATON THEODORIAN.

PEGAS VÎNDUT

— DUPĂ SCHILLER —

Odată într'un iarmaroc, la care
 Un lucru vechi se schimbă 'n murfă nouă,
 Aduse-un biet poet flămînd să-și vîndă
 Pe mîndrul cal al muzelor — Pegasul. —
 Neastîmpărat tot necheza într'una
 Frumosul cal, sărînd ca la paradă,
 Și toți carî îl priveau ziceau în sine:
 «Un cal regesc!... Un lucru doar îl strică:
 Perechea cea de aripe urîte.
 Și dac'ar fi să-l ținem de prăsilă
 Așa ca dînsu-ar fi o raritate
 De caț... Dar cine e nebunul care
 Să-l mîne fugărînd cu el prin aer!...»

Și nimeni de-ast cusur nu-l cumpăra
 Ne vrînd în vînt, pe el, să-și piardă banii.
 Dar iată altu'n urmă se înște
 Spunînd aceleași vorbe de-admirare:
 «Aripile-î nu-mă fac nici un serviciu
 Dar le-aș tăia și-atuncî putea-voi face
 Dîm'însul cal să tragă la căruță;
 Și-orî cît mă-ar cere, eu aș da pe el!...»
 Și tîrgul fu făcut, iară poctul
 Se'nveseli că se scăpă de dînsul.

Și inhămîndu-l Hans — cumpărătorul —
 Pegas, nici nu simți vre-o greutate
 Ci'nviorat de-ale lui Hans îndemmurî
 Simțea în piept dorința ca să zboare.
 Dar mai apoi, ne mai putînd se rabde,
 Spre-a merge fără ca să dea din aripî,
 Zvîrlî 'ntr'o margine de șanț din cale
 Greoiul car ce nu-l lăsa să sboare.
 Atuncea Hans înecăjit de-aceasta
 Stătu și se gîndi în loc o clipă
 Și-apoi privîndu-l necăjit, 'î zise:
 «Te-oi inhăma de-acuma la trăsură
 Ca, măi ușure sarcina să-ți pară!...»
 La început mergea frumos și bine,
 Și săgetînd fugea pe drum trăsura,

Dar totuși, ne'nvâțat nici cu aceasta
 Se-opri de-odată nechezînd, din fugă,
 Și'nfuriat de sarcina trăsorei
 O răsturnă 'ntr'o mlaștine adîncă
 Și iar porni cu dînsa răsturnată
 Oprindu-se, cînd îi trecu minia.
 — Nu-ți lucru de glumit cu calul ăsta!...
 Își zise — atuncea Hans, privind la dînsu',
 Și-și puse'n gînd să-l deshumeze iură.

Atunci Pegas, era un altul par'că
 — Un cal vioț mergînd voios și sprinten
 Că'n clipa cînd era la cumpărare —
 Dar Hans, văzîndu-l potolit la fire,
 Îl luă să facă iarăși o'ncercare:
 Alături-a de-un taur prea puternic
 Îl inhămă cu el la plug să tragă.
 Era atît de caraghios cortejiul:
 Un cal trăgînd alătura de-un taur.
 Și orî și cît era de strîns în hamuri
 Pegas, tot mai simțea un dor să zboare.
 Zadarnic îl munca dorința-aceasta,
 Căci hamurile îl strîngeau puternic,
 Pe cînd vecinul lui — voinicul taur —
 Mergea obișnuit cu-astfel de treabă.
 Dar după-o muncă prea din cale-afară
 Sărmanul cal — obișnuit cu muze —
 Se prăvăli trudit de' oboseală.

— Nemernic cal!... — strigă Hans cu minie
 Și tot lovindu-l fără pic de milă —
 «Nu te pricepi de loc la nici o treabă,
 Și-ul tău stăpîn m'a înșelat cu tine!...»
 Și-atunci pe cînd îl tot lovea într'una
 Cu biciul, vrînd ca să-l rîdice,
 Se auzi adus de vîntul tainic
 Un cînt duios din coarde de chitară.
 Și'ncet... încet... Pegas simți atuncea
 Că o chemare spre trecuta-î viață
 Îl strigă, pătrunzîndu-î dulce'n suflet
 Acordurile blînde de chitară.
 Și Hans, îl deshămă atuncea iute,
 Îmbucurat că-l vede că se scoală.

Încet și lin vinea din depărtare

Mereu, alus de vînt duiosul cîntec,
 Pegas, întors acum la fosta-î stare
 Sîmtea cum că din ce în ce viață
 Îi dă, dulceața blindelor erourî
 Ce răsunaî din cîntul de chitară.

De-odată-un răget năvile-î dilată,
 Cu și un euet groasnic de furtună,
 Și adunîndu-și forțele-și desface
 Cu dor desamorțilele-î aripe.
 Și pînă cînd se poartă Hans cu iurăși
 În hamurile țării să-î strîngă trupul,
 Pegas, pătruns de cîntul de chitară,
 Se ridică 'n albastra înălțime.

trad. de M. ALEXANDRESCU.

PESCAR DE ISLANDA

PARTEA TREIA

V.

Intr-o zi din cea d'întîi jumătate a lunii Iunie, pe cînd bătrîna Yvonne se întorcea acasă, vecinele îi spuseră că era chemată de comisarul inscripției maritime.

Era ceva în legătură cu nepotu-său, de sigur, dar asta n'o înspăimînta. Familiile oamenilor de mare, aū adesea orî a face cu *Inscripțiunea*. Ea deci, care fusese fiică, femeie, mamă și bunică de marinar cunoștea acest biuroū de aproape șasezeci de ani.

Era vorba de delegațiunea ei de sigur, sau de vre-o mică sumă de bani de la *Circé*, și care trebuia ridicată cu ajutorul *procurîi* sale. Știînd ce se datorește d-lui comisar, ea se găti. Își luă rochia ei frumoasă și o bonetă albă, apoi pe la ceasurile două pornî.

Depănînd din picioare destul de iute și mărunțel pe cărările dintre stînci, ea se îndrepta spre Paimpol, puțîn cam cu frica'n sîn cînd se gîndea că aū trecut două luni fără să fi primit nicîo scrisoare de la Silvestru.

Ea întîlni pe amozul ei, stînd la poartă, foarte slăbănogit de cînd cu frigul iernei.

— Ei bine? Când vei vrea, știi, nu trebuie să te rușinezi, frumoaso! (Iar acest costum de scinduri ce nu-î mai eșia din cap).

Vesela vreme a lui Iunie suridea pretutindeni în jurul ei. Pe înmălțimile pietroase nu se vedeau decât iniștrii mărunți cu flori galbene ca de aur, dar cât trecea în partea de jos, adăpostită împotriva vântului mării, găsea numai decât frumoasa verdeață nouă, gardurile de păducel înflorit, și iarba înaltă ce miroșia ca o mireasmă. Ea nu vedea nimic din toate acestea, e cea atit de bătrână asupra căreia se îngămădiseră anotimpurile fugare, scurte acum ca zilele...

Prin prejurul colibelor cu ziduri întunecoase ce se dărămau, erau trandafiri, garofițe, micsandre și până și pe coperișurile de paie și de mușchiu, mi de mic floricele care atrăgeau cei d'intiu fluturi albi.

Primăvara era aproape fără dragoste, în acest ținut de Islandezi și frumoasele fete de neam mîndru care se zăriau visătoare la porți, păreau că săgetează cu ochii lor negri sau albaștri, mult mai departe de luciurile ce se vedeau. Flăcăii către cari sburau melancoliile și dorințele lor, făceau pescuirea cea mare în marea de miazănoapte...

Dar orișicum era o primăvară caldă, curată, turburătoare, cu ușoare biziituri de muște, cu miresme de plante nouă.

Și toate aceste lucruri cari n'au suflet, urmau a suride acelei bătrîne bunică care se ducea cât putea, spre a afla moartea celui mai de pe urmă nepot al ei. Ea se apropia de acel ceas grosnic în care ceia ce se petrecuse atit de departe pe marea Chineză era să-î fie spus, ea făcea acel drum jalnic pe care-l ghicise Silvestru cînd își da sufletul și care îi stoarse cele mai de pe urmă lacrimi de mîhnire... Bătrîna lui bunică, chemată la *Inscripțiunea* din Paimpol spre a afla că el e mort!... El o văzuse foarte lămurit trecînd pe acest drum, mergînd repede, drept, cu micul șal castaniu, cu umbrela și cu marea ei bonetă. Și vedenia aceasta îl făcuse să se ridice și să se svîrcolească într'o sfășiere groasnică, pe cînd uriașul soare roșu al Ecuatorului, care asfințea marea, intra prin acel ochiu de fereastră a vaporului spital, spre a-l vedea murînd.

Numai că el de acolo, în cea mai de pe urmă vedenie a lui, își închipuise că această plimbare a sărmanei bătrîne va fi supt un cer de ploaie și ea se făcea în vesela primăvară batjocoritoare.

Cu cit se apropia de Paimpol, cu atit era mai neliniștit și își iuția mersul.

Iat'o în orașul cenușiu, pe micile uliți de granit unde bătea soarele dînd bună ziua altor bătrîne, de o seamă cu ea, și cari stăteau la fereastră...

Mirate de a o vedea, ele se întrebau:

— Unde să se ducă ea oare așa de repede, gătită ca de Duminică, într'o zi de lucru?

D. Comisar al Inscricțiunii nu era în biuroù. O mică ființă foarte urită, de vre-o 15 ani ședea la o masă. Ne fiind bine croit pentru a se face pescar, el învăță carte și-și trecea zilele pe acelaș scaun, cu zăvolniți negre, șgiriind mereu hirtia.

Cind ea îi spuse numele, el se sculă de la masă, făcînd pe grozavul spre a lua dintr'o despărțitură niște hirtii timbrate.

Eraù multe. Ce însemna oare aceasta? Certificate, hirtii cu peceți, un livret de marinar îngălbenit din pricina mării, și toate acestea împrăștiind ca un miros de moarte...

El le întinse în fața sărmaneii bătrîne care începu a tremura și a nu mai vedea lămurit. Ea recunoscuse două din scrisorile scrise de Gaud pentru ea către nepotul ei. Aceste scrisori veniseră înapoi nerupte... Și acelaș lucru se întimplase cu două zeci de ani mai înainte, cînd cu moartea feciorului ei Pierre: scrisorile se întoarseră din China la d-l comisar care i le înmînă...

Ei citea cu un glas de învățat: «Moan, Jean Marie-Sylvestre, înscris la Paimpol, folio 213, numărul matricol 2091, decedat pe vaporul *Bien-Hoa*, la 14...»

— Ce?.. Ce i s'a întimplat, domnișorule?

— Decedat!.. A decedat — răspunse el.

De sigur că nu era rău acest scriitoraș. Dacă spunea aceasta într'un chip atît de brutal era măi mult din lipsă de judecată, și prostie de mic om nedesăvîrșit. Și văzînd că ea nu înțelegea acel cuvînt frumos, el vorbi în limba bretonă:

— *Marw éol!*

— *Marw éol!* (A murit).

Ea repetă după el cu vocea ei tremurătoare de bătrînețe, după cum un slab ecoù nerăsunător ar spune o frasă indiferentă.

Era tocmai ceia ce ea ghicise pe jumătate, dar asta o făcea numai să tremure. Acum cînd știa sigur vestea aceasta părea că n'o atinge. Măi întii puterea ei de a suferi se cam tocise ce e drept nițel, din pricina vîrstei, măi ales din iarna trecută încoace. Durerea nu veni numai decît. Și apoi ceva i se învîrtea acum în cap și ea amesteca această moarte cu altele: pierduse atîți feciori!.. Ii trebui un minut pentru a înțelege bine că acesta era cel măi de pe urmă al ei, cel măi scump, acela către care se îndreptău toate rugăciunile, toată viața, toate așteptările, toate gîndurile ei, întunecate deja de apropierea mohorită a *vîrstei copiilor*...

Ea simția ca o rușine să-și arate disperarea înaintea acestui băețel

pe care îl ura: așa se vestește unei bunice moartea nepotului ei?.. Rămase în picioare înaintea acelei mese, înțepenită, frământînd în în mîini marginea șalului cu sârmanele ei mîini scorojite și crăpate de leșie.

Și ce departe se simția de satul ei!.. Doamne, va trebui să facă iar acest drum, și să-l facă așa cum se cuvine, pînă să se vadă în coliba ei unde se grăbia să ajungă și să se închidă — ca dobitoacele rănite cari se ascund spre a muri.

Pentru asta mai ales nu se prea forța ea. să gîndiască, să înțeleagă prea bine, spăimîntată de un drum atît de lung.

I se dote un mandat spre a scoate, ca moștenitoare, trei zeci de franci ce i se cuvenea din vînzarea sacului lui Silvestru, apoi scrisorile, certificatele și cutia cu medalia militară. Stîngace, ea luă toate acestea cu degetele ei cari nu se puteau strînge, le trecea dintr'o mîină în tr'alta, ne mai găsindu-și buzunarele spre a le pune.

Prin Paimpol trecu fără să se oprească și fără să se uite la cineva, cu trupul plecat înaintea de par'că era gata să cază, cu un văjiit de sînge în urechi, grăbindu-se, prăpădindu-se, ca o sârmană mașină deja foarte veche căreia i-ai dat pentru cea din urmă oară cea mai mare iuteală fără să te îngrijești dacă nu cumva îi vor plesni resorturile.

La al 3-lea kilometru, ea mergea încocirjată de tot, sleită. Din timp în timp papucul ei de lemn isbia cite-o piatră care-î dădea o dure-roasă zguduitură în cap. Și se silia să se tîrască pînă la ea de teamă de a nu cădea și a fi strînsă de pe drum...

(Va urma).

C. SANDU-ALDEA.

ÎNCEP SĂ CADĂ FLORI DIN TEI

*Incep să cadă flori din tei...
E'nțiiul plîns al primăverei.
Și azi privirea ta curată
S'a turburat înțiușă dată,
Căci s'a răsfrînt în ochii tei
O rază din amurgul sereț.*

*Cutremurată ca de-un vis
Din vremi neînchegate încă,
Mereu ai vrea ca să rămîi*

*O floare 'n zilele dîntii!
Dar este-un drum fatal, prescris,
Spre-o pace veșnică, adîncă.*

*Si tu te temi atît de-amurg!
Te temi de liniștea-î senină,
Că-î frate-al liniștei de veci
Necunoscută, triste, recî:
Viețile ce-acclo curg,
Se perd din zarza de lumină!*

G. APOSTOL.

REVISTA GENERALĂ

«SPOVEDANIE CĂTRE OAMENII CINSTIȚI.»

D. C. Stere publică în «Viitorul» un articol foarte caracteristic pentru «progresul» modern. E biografia unui Român de bine, a d-sale, care a muncit și a jertfit chiar fericirea d-sale personală în viață cu gândul de a-și servi neamul și țara. Azi acest om se vede încolțit, într'un mod nespus de brutal, de o presă «liberă într'o țară liberă» și se vede nevoit a-și justifica, în fața lumii întregi, chiria ce plătește, bucatele ce mănincă, hainele ce îmbracă, d-sa și toată familia d-sale !... E un spectacol nespus de trist și rușinos ca un om onest, învățat și patriot să fie ast-fel terfelit prin toate noroaiele. E un scandal.

Pe de altă parte însă nu credem că această nenorocită stare de lucruri se poate atribui numai ziarului său ziarelor cutare. Vina o poartă *demagogia* ce se resfață mai în *toată presa tuturor partidelor noastre*. Iar demagogia e moartea ori și căruși fel de poporanism sincer. *Ea* trebuie combătută cu energie concentrică *de către toți oamenii ordinii, din toate partidele*. Cu ea nu încap transacțiuni; ea trebuie biruită. Ea însă nici odată nu va fi biruită prin scrisori și lămuriri. Căci ori-ce demagogie e cinizmul întrupat. Ea *rîde* de drepturi și dreptate, de cinste și merit, de argumente. Contra ei se cer mijloace mult mai energice. Și oamenii politici această misiune o au: *să ferească patria de situații în care cinstea și meritul ajung de risul plebii*.

Tocmai de aceea, oamenii politici trebuie să se mulțumească cu un minimum de doctrine și cu un *maximum de simț practic*. Numai așa se va putea pune capăt multora din mizeriile noastre.

FILOSOFIE ATEISTĂ LA UNIVERSITATE ?

Aflăm că Senatul Universitar din Capitală ar fi recomandat, dintre mai mulți candidați, pe un domn Nădejde pentru o catedră universitară de filosofie. Pe cât știm noi, d. Nădejde e un profesor secundar ieșit din școala d-lui C. Dimitrescu-Iași și care acum în urmă a fost un an său doi în Germania. Atîta tot. *Lucrări filosofice d-sa n'a publicat, pe cât știm*. Doar o teză și alte mărunțișuri. Pe ce se întemeiază dar recomandarea Senatului Universitar ? Cum ? Am ajuns așa departe ca *ori-cine* să poată fi improvizat *profesor de filosofie la Universitate* ? Pînă și un om despre care circulă fama că ar fi *ateist* ? «Circulă fama» — pentru-că «lucrările sale filosofice» nu sunt cunoscute de nimeni.

Dar d. Haret este, de sigur, un patriot prea încercat decît să nu-și dea seamă *de marea importanță tocmai a catedrelor de filosofie pentru dezvoltarea mentalității generațiilor ce vin*. D. Haret știe de sigur foarte bine, cît rău a adus acestei țări o anumită filosofie.

În ori-ce caz am dori să fim lămuriiți și noi și marele public asupra *motivelor* cari au îndemnat pe Senatul Universitar să recomande pe d. Nădejde. Se vorbesc multe. Și e timpul, credem, să se facă lumină asupra spiritului

«modernist» ce se vede că a pătruns în vremea din urmă pînă și în Universitate...

O GAZETĂ INCENDIARĂ.

Sunt mai multe în țară. Dar acum vorbim de faimoasa gazetă «Dreptatea noastră», care a apărut mai deunăzi, după cum am anunțat, și care nu-i de cît o nemaipomenită ațîțare la revoltă. În numărul său din urmă, organul tăciunar injură pe d. Ionel Brătianu că i-ar fi provocat oare-cari dificultăți la respirație. Dacă d. ministru de interne a luat măsuri contra acestei imunde tipărituri, fie-care om de bine trebuie să-l felicite. Libertatea presei este o condiție de cultură. Așa este. Dar numai oamenii culti o știu și prețui. Lăsată la discreția tuturor elementelor destructive, libertatea devine un blestem, un pericol național dacă nu este îngrădită contra celor ce nu o merită. Noi credem că în această privință partidele ar trebui să se înțeleagă asupra măsurilor neapărat necesare spre a se împiedeca asemenea tentative de propagandă anarhică.

DIP.

SOFISTICA MARXISTĂ ȘI ȘTIINȚA.

Într'o polemică cu «Adevărul», d. Aurel C. Popovici pune în adevărata ei lumină «valoarea științifică» a teoriilor marxiste. Iată o parte din răspunsul său:

Nu-i exact că «nimeni n'a imputat confuzie lui Karl Marx». Adevărul este că însuși Engels spune, în prefața la tom. II al «*Capitalului*», că teoriile lui Marx nu sînt tot-deauna consequente, că unele sînt cu desăvîrșire incomplete. Adevărul e că între mulți alții, unul din cei mai de frunte critici ai lui Marx, d. Paul Leroy-Beaulieu, zice: «Discipolii săi (ai lui Marx) au continuat să publice în mari volume *manuserisele obscure și confuze* pe care el le-a lăsat la moarte sa. Dar și aceste volume postume, ca și acelea pe cari le publicase în viață, sunt *lamentablement vides de toute notion positive!*... Marx este «un *effronté plagiaire* d'une formule. de Proudhon». El nu a făcut alt-ceva «decît a diluat ideia lui Proudhon într'o nesfîrșită serie de volume prin cari... *il en impose aux naïfs*» (Le Collectivisme, ed. IV. p. 459-460).

Nu este adevărat că nu aveam temei să spun că Bernstein a plagiat pe Leroy Beaulieu. Însuși Kautsky îl numește pe acesta «*inaintașul lui Bern-tein*». Dar Bernstein însuși se face că n'ar fi știind de marile lucrări ale economistului francez (d. p. de a sa «Répartition des richesses» etc.) și *deși îi ia ideile, nici nu-l pomeneste măcar*. Asta în literatura «burgheză» se numește *plagiat*. Nu altfel. Însuși marele și modestul economist francez zice: «punctul de plecare al criticei lui Bernstein nu este al lui propriu... *nous l'avions devancé de plus de vingt ans...* însă Bernstein... *affecté de nous ignorer*». (Ibidem, p. 461).

Nu este adevărat că «și cei mai aprigi adversari ai teoriilor lui Marx» i-ar fi recunoscînd «o vastă cultură economică și o genială putere de sinteză». Adevărul este că Marx a plagiat pe Ricardo, pe Saint-Simon, pe Owen, pe Fourier, pe Sismondî, pe Cabet, pe Proudhon, pe Rodbertus și pe alții. Aș putea cita aici o întreagă literatură întru sprijinirea afirmațiunii mele. Atît deocamdată:

Robert Flint, profesor la universitatea din Edinburgh, considera teoriile lui Marx parte ca «exagerațiunii, parte ca deducțiuni din doctrine de ale

altor economiști, în nici un caz ele nu sunt noui «adevăruri economice.» Fără Ricardo nu ar fi Marx. Iar critica pe care Marx o face capitalismului este în bună parte a lui Fourier, «oves a good deal to Fourier». (Socialism, p. 136).

Gustave le Bon: «Rolul (lui Marx) a fost mai ales încercarea de a da o formă științifică «à des spéculations bien banales et vieilles, empruntées... aux écrivains français et anglais» (Psychologie du Socialisme. ed. III, p. 114.)

Emil Faguet care arată de asemenea, cu Lichtenberger și cu alții, că *Marx a plagiat pe Ricardo, pe Proudhon ș. a. și că toată «originalitatea» lui consistă în faptul că a căutat să dea teoriilor sale «l'autorité de la chose affirmée comme scientifique»* — îl prezintă pe «marele Marx» ca pe un demagog pseudo-științific. (Le Socialisme en 1907, p. 84).

Loria, cunoscutul scriitor socialist, după ce arată toate construcțiile sofistice ale lui Marx, se întreabă: «Văzutu-s'a vre-o dată o măi desăvârșită reducere la absurd, un faliment măi cumplit al unei teorii?... Dar de oarece teoria valorii e temelia întregii părți statice a sistemului lui Marx... acesta întreg se prăbușește în urma nimicirii teoriei despre valoare (V. Garofalo, La Superstition socialiste, trad. de Dietrich, p. 39). Loria scrisese la 1895!

Werner Sombart, răscolind și el prin ruinele marxismului, zice — la 1908 — că în acești din urmă zece ani «critica ce i s'a făcut sistemului marxist l'a ros și l'a jerpelit pînă l'a făcut tot zdrențe (bis es ganz in Fetzen gegangen)». (Sozialismus und soziale Bewegung, ed. VI p. 108).

După toate acestea, mi se pare că nimeni nu se va mira dacă noi «burghezi» vom ține, și de aci înainte, mai mult la asemenea autori critici de cît la autoritățile din Strada Sărindar...

«Adevărul» îmi măi reproșează că am greșit (pronumele lui Bernstein. Dumnezeu să mă ierte! Dar în viața publică a Europei de azi sunt așa de mulți Bernstein, Braunstein, Epstein, Goldstein, Singer, Adler, încît ușor îți scapă numele lor de — botez. Mai ales că nu prea sunt botezați...»

CULINOSOFIE SOCIALĂ.

— Poftiți la «banchetul vieței»! Ultimul cuvînt al sociologiei. Cea măi «apetisantă» invitație în economia politică «științifică». Epocă progresistă și pace. Zilnic face un pas măi mult spre idealul cel măreț: Statul un imens Biberon. Cu lapte din ce în ce măi prost și măi puțin; cu oameni tot măi înăcriți, măi timpivi și măi scîrbiți de muncă.

«Viața un banchet»! Măi concepție de fericire culinară se poate? Și după-ce chiar oameni bătrîni pun în circulație asemenea profundă *culinosofie* — să ne măi mirăm că rîvna de muncă mereu scade iar pofta de cîștig pe nemuncite mereu crește? Să ne măi mirăm de groaznica înbulzeală a celor ce se bat ca orbii după bilete gratuite la marele «banchet al vieței»!...

«Banchetul vieței»! Adică Statul să fie dat de aci înainte pe mîna bucătarilor și bucătăreselor feministe! Iar după banchet — aghioase la soare și «rațiunea umană» vagabondă prin nori!

Apoi viața nu-î banchet! Doar pentru trîntorii de sus și pentru trîntorii de jos — *nobile par fratrum*.

Știm prețui intervenția Statului în viața economică, unde trebuie, unde poate, cînd se poate. Căci nici aici nu se poate face politică adevărată dacă

o legăm de principii teoretice, abstracte, generale. Totul depinde de situația specifică a fiecărui popor. Găsim însă că e o mare greșală a ameți lumea cu lozinci ce deșteaptă pofta pe cari nici un Stat nu le poate satisface.

Pentru omul întreg, viața nu-i banchet! Ci dinpotrivă: o desfășurare a voinei, a «energiei potențiale», a demnității bărbătești, a caracterului! E o neconțință *trebuință* de trudire omenească, dor adînc de muncă întreagă, desăvîrșită. Căci e unica muncă ce dă spor și vieții farmec; minții înțelepciune iar bietului nostru suflet omenesc odihnă, deplină armonie cu natura dinprejur, cu taina ei cea mare, cu Dumnezeu!

Nu la banchet! *La lucru!* La orice lucru plin, desăvîrșit! La traiu agonisit cu muncă însuflețită, cu minte și cu cinste, nu la pomeni. Căci nu bărbății în putere își trag viața din pomeni ci orbeții, cerșetorii și babe! Iar asemenea pomeni nu se dau decît atunci cînd moare un neam, — cînd trece în lumea cealaltă. Atunci se dau ca să fie de sufletul lui!... Asta ar fi politică funebră, nu politică de viață, de viitor.

Foarte bine a făcut guvernul liberal că a intervenit în chestia țărănească dar fără a se lăsa ademenit de banchetologie sentimentală. D.

CONCERT LA CÎMPINA

Societatea corală «Gavril Musicescu» din Cîmpina, a dat în ziua de 22 Mart. a. c., în acel oraș un concert coral. S'a cîntat între altele: «La riul Vavilonului», mare concert religios, «Corul vînătorilor», «Morarul», «Lumea mea» ș. a. «Briul», Lugojana», și «Răsunetul Ardealului» au fost foarte mult aplaudate. S'a declamat din Satira III-a de Eminescu, precum și alte monoloage. De-asemena comedia-farsă «Danțul mortului» de V. A. Urechia, jucată de membrii corului a reușit pe deplin. Aceiași societate corală, va da un concert la Azuga, în ziua de 27 Aprilie a. c. C. N. M.

*

D. Drag Anastasijevic a publicat la Belgrad și în limba sîrbească o monografie populară asupra sfîntului munte Atos în trecut și în prezent («Sveta Gora u prosloti i sadesnijosti», 8°, 29 pag.).

*

În numărul din urmă al revistei profesorului Karl Krumbacher din Mînich «Byzantinische Zeitschrift» (volumul XVII No. 1/2, B. G. Teubner, Lipsca), se găsește o recenziune a lui C. Jirecek (Viena) asupra volumașului «Istoria statelor balcanice creștine» scris de d. K. Roth pentru colecțiunea Goeschen din Lipsca. Cartea lui Roth (un volumaș în 16° de 157 pag.), deși nu este scrisă pentru specialiști, conține totuși un număr oare-care de greșeli, asupra cărora se insistă în această recenziune. De altfel recenzentul găsește că partea care se referă la România n'ar lăsa nimic de Jorit.

*

D. Dr. Ganco Cēnov, translator la Ministerul de Război din Sofia, a publicat în editura proprie și în limba bulgărească un studiu (de II și 212 pag. în 8° asupra «Patriei și limbei primitive a Bulgarilor (Praotecostvoto i pra-

jezikât na Bългарite). Lucrarea, mai mult ca mediocră, conține numeroase atacuri la adresa «școalei vieneze» și afirmă că Bulgarii și Hunii primitivi n'ar fi avut nici un amestec cu popoarele finice sau turcești. Slavii ar fi locuitorii primitivi ai țărilor dunărene și balcanice. In grupul lor ar intra Daciî. Traciî, Hunii și Agatirșii, cari ar fi identici cu Acațirii, Chazarii și Cazacii. •Impăratul Justinian și cei mai mulți din generalii săi, începînd cu Belizarie, Aspar, Vitlianus ș. a. ar fi fost Slavi sau Bulgari. Etimologiile pe cari le încearcă autorul nu sînt mai puțin ciudate.

*

D-l Dr. G. Weigand, profesor la universitatea din Lipsca, directorul «Seminarului de limba romînă» alipit pe lîngă acea universitate, a publicat, în editura lui I. Ambr. Barth din Lipsca (X și 188 pag. în 8°) o gramatică a limbei bulgărești, pe care d. Prof. Dr. Karl Krumbacher, celebrul bizantinolog, o recomandă cu multă căldură în a sa «Byzantinische Zeitschrift.

M. H.

*

Începînd cu numărul acesta, d-l Aurel C. Popovici va îngrijî partea politică a revistei noastre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RASPUNSURI

T. V. — «Unde ne găsim fericirea»? Ideile D-tale sînt bune, morale, dar cunoscute. Nici forma nu e nouă, nici fondul original, ca să intereseze publicul unei reviste. Totuși, intențiile bune merită și ele o încurajare. Incolo, citește mult în direcția asta și nu scrie deocamdată nimic. Veî avea, astfel, mai mult folos.

Er. M. — Cernăuți. Inspirații nelămurite încă.

M. O. — Suceava. Originalul prea graî pentru începători. Incercați însă mereu și poate veți izbuti să dați cu vremea traduceri mai expresive.

Poșta Administrației

Rugăm pe toți bunii noștri cititori-abonați cari au rămas în urmă cu plata abonamentului pe anul curent, să binevoiască a-și aduce aminte de noi.

Ținem să atragem atenția celor cari de Sf. Gheorghe își schimbă locuința, să ne aviseze la timp spre a nu suferi nici o întîrziere în primirea revistei.

ADMINISTRAȚIA.

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA

BUCUREȘTI. — Bd. Academiei, 3.

A apărut :

POEZII POPULARE

ALE

ROMÂNILOR

DE

V. ALEXANDRI

Cu însemnări de pe edițiile anterioare și manuscrise de EM. GĂRLEANU

Prețul: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile din țară

„MINERVA“
Institut de Arte Grafice și Editură
București. — Bd. Academiei, 3.

A apărut:

O ISTORIE
DE DEMULT

DE

M. SADOVEANU

Prețul: Lei 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară